

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

címezendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde **Aron**, Szabó **Sámuel**, Szentgyörgyi **József**, Vörös **Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Havi emlékeztető: június. — A geryeszegi változó gazdaságról. G. S. — Megjegyzések a „Vasárnapi ismétlődő tanítás gazdasági szempontból” című közleményre. **Szenkovich Márton**. — Minő viszonyok között ajánlható a juhtenyésztés vagy tartás? **Erdélyi Károly**. — Helyreigazítás. — Személyi hírek. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

Június.

Ház és udvar. Minthogy a munkások teljes ellátás és élelmezésben részesülnek, főképen az aratási munkálatok megkezdése előtt minden gazda előre szerezzze be a szükséges élelmi szereket, nehogy ezek hiánya miatt, munka-szünetelés által károsodjék. Szérűskertből minden hulladék és utban levő szalmapolymaradvány elszállítandó.

A megkezdett építkezésekhez minden anyagot meg kell most hordani, nehogy a kevés gabona behordása idején az igás erő kevésbítettessék.

Gőzgéppel csepléshez szükséges kőszén vagy fa beszerzendő. Magtár és padlások kijavíttatnak, pinczék hűvös éjjeleken szellőztetnek.

A jégverem ajtajára gyékény- vagy szalmatakarót függesztünk. **Szántóföld.** Az ugarföldek trágyázása folytatandó; megkezdett ugarlások bevégeztek. Elavult luczernások, miután az első kaszálás megtörtént, feltöretnek.

Harmadik részlet takarmány-törökbuza, tatárka, (haricska,) köles és mohar még sikerrel vethető, szintén az ugynevezett hathetes vagy cinquantino törökbuza e hó elején vetve, kedvező időjárás esetén, kielégíthető termést adhat.

Repcze és őszi árpa aratása megkezdetik.

Buza-vetésből a rozskalások kiszedetése figyelmünket el no kerülje.

Répa, burgonya, törökbuza, dohány, paszuly kapálása és töltőgetése: a legsürgősebb munkálatok.

Rét és kaszáló. Szénakaszálás és gyűjtés kezdete e hónapra esik.

Zabos bükköny, luczerna, baltaczim, vöröshere lekaszálható; a herféléket mult hónapban említett gyűjtés, szárítás és behordási módozatban részesítsük.

Luczernásban mutatkozó aranka, száraz árpa polyvával be-

fedetik, vagy kikapálva elégettetik. Az arankafoltok gyakori lekaszálását is, gyakorló gazdák, kedvező eredményre vezetőnek találták.

Magnak szánt luczernások meghagyatnak.

Állattenyésztés. A kútaq kitisztíttatnak, hogy állataink tiszta izü és salak nélküli vizet élvezhessenek.

Folytonos hőségben dolgozó jármosokra üdítü és hűsítü hatással bir a zöld takarmány-törökbuza; ezt tehát ne vonjuk meg tölük.

Az itató vályuk tisztántartása szigorü ellenörzést igényel.

Szopós csikók, midün anyjukkal a déli melegben hűvös istállóra húzódnak, zabra szoktattatnak.

A juhászoknak leginkább restségen alapuló előitélete, hogy a birkának nem kell frís viz, leküzdendü. Vizenyös, buja fünnövösü láposok megmételvezik a juhot, ily helyek tehát kerülendők.

Folyó, patak vagy állóviz hiányában a sertések számára feresztü gödrök hányatnak. A malacznájü este-reggel zsákból élelmeztek, a mi szép fejlődésüket elősegíti. A kanok számára külön járást jelelünk ki.

Gulya, ménes, bivalok, ha lehetséges, a déli hőségben vízbe állíttatnak.

A házi szárnyasok elegendü frís vízzel láttatnak el, vályujokba néhány rozsdás vas szeget teszünk.

Szölü. Másodsor kapálunk, hogy a szölüvirágzás gyomot és gatz ne találjon. A virágzás alatt minden munka szüneteljen; ennek lefolyta után, midün már a szölü szeme kifejlödött és szilárdan áll, kezdetük a hónaljzás, a kacsözás és ezt követi a felkötés. A hónaljak és kacsók töben levágandók; a multhavi válogatás óta kinött uj és meddö hajtásokat teljesen eltávolítjuk. Kötözésre legjobb a fonnyasztott káka és a hárs.

Pincze. A pinczeablakokat meleg időban zárva tartjuk és csak hűvösebb éjjeleken szellőztetünk; a hordókat feltöltögetjük és tisztára kefeltejük.

Gyümölcsös. Az oltványok és nagy fáknál előforduló fattyuhajtásokat gondosan el kell távolítani. Cseresznyét és meggyet, melyek e hónapban érnek, a kártékony madaraktól védeni kell. A lehullott rozsz gyümölcsöket szorgalmasan össze kell gyűjteni és hig mésszel megsemmisíteni, sertéseknek adni sat hogy az abban található ártalmas rovar (anthonomus) szaporodását megakadályozzuk. Az átoltott gyümölcsfák oltásai a kötelektől meg-

szabadítandók. A hajtószemre való szemzés még e hónapban folytathatjuk. Az olyan növényi fák, melyeknek törzsei nagyon megfásodtak, a kéreg az éjszakai oldalon felhasítandó, hogy a nedvkerítés szabad utat nyerjen.

Faiskola. A későn fejlődött nemes hajtások csapra köttetnek. Azon nemes erős hajtásoknál, a melyeken mellékajtások fejlődnek, a mellék hajtások visszametszetnek és csak a főhajtások hagyatnak meg. A kellő hosszúságra (4—6 hüvelyknnyire) zótt tavaszi oltványok, ha még nincsenek kibontva a kötelekből, kibontandók. A faiskolat gyomlálni, kapálni és az oltványokról a fattyúhajtást metszeni kell. A kikelt és a tavaszkor kiültetett vadonczok földje tisztán tartandó és száraz időjárás alkalmával megöntözendő. Azon ágyásokat, melyek maggal vannak bevetve és melyeknek a jövő évben való kikelése remélhető, nagy kímélettel kell gyomláltatni, de öntöztetni nem szükséges. Cseresznye és kajsziaraczk-magvak gyűjtendők, a melyeket legjobb mindjárt elvetni, mert ha sokáig a levegőn állanak, kiszáradnak és nehezen kelnek ki.

Konyhakert. Az őszi sorba vetett gyökere növények megkaszálandók és a gyomtól tisztán tartandók. A kiültetett káposzta-rászáék megkapálándók és a szükséghez képest esős időben trágyalével megöntözendők. A korán vetett borsók és a magnak meghagyottak leszedendők. Törpe borsófajokat újolag vethetünk. A paszulyt, ha azt a vetés előtt nem tettük meg, meg kell karóztatni. Törpe paszulyt újolag vethetünk. Az ugorka és dinnye hajtásait vissza kell csipkedni; ha bőtermés van, minden gyümölcs felett két levélre kell visszavágni és a gyümölcsöt (terméseket) deszkára helyezni. A besavanyítani való ugorka most vetendő. A fokhagyma szárait le kell tiporni, hogy ki ne magvazzék. Nyári retek, endivia, fodros káposzta vetendő. A káposztafélék a szükséghez képest megöntözendők, elvünk legyen: erősen, de ritkán öntözni. Az eprek indái folytonosan eltávolítandók, kivéve az olyan fajták indáit, a melyeket szaporítani akarunk. A spárgametszés csak e hó közepéig tart, az ültetvény tisztán és puhán tartandó. A magnak kiültetett sövények karókhöz kötendők, a káposzta és retekmagvak a madaraktól óvándók, hogy azokban kárt ne tegyenek. Az utak a gyomtól tisztán tartandók. A melegágyakról az ablakok, ha szép időjárás van, leveendő. Paszuly, borsó, ugorka szedése folytonosan tart. A paradicsom karóztatik és felkötetik. A rászáktól felszabadult melegágyakat fel kell ásatni s ugorka, paprika és paradicsommal bevetni.

Díszkert. Azon virágok, melyek tavaszi virágokkal voltak beültetve, felásándók; a gumók, virághagymák kiszedendők és árnyekos szelcs helyre elrakandók. A szőnyeg- (Teppich) növények, Fucsziák, Lantanok, Heliotropium sáfrányos helyeikre elültetendők. Georgina és egyáltalában minden magasabb növényű és könnyen törő növény megkarózkodó és felkötendő. A virágágyások, gyepek, fák és cserjék száraz időben szorgalmasan öntözendők. A gyepek, ha kellően megnöttek, lekaszálandók, az utak szélein a gyepek élesen levágandó. A rózsák szemzése hajtó szemre megkezdetik. A hidegházi növények átültetendők és a cserepek felig nedves porondba állítandók. Azon virágmagvak, melyek érni kezdenek, leszedetnek; a magtenyésztésre a legszebb példányok kiválasztandók. A szegfűhomlitásnak most van az ideje.

Méhészet. Az erdélyi országországban tulajdonképen június a rajzási hónap és csak kivételesen történik ez május második felében; kasaink és kaptáraink kívülől csinosan lesikárolva, légmentesítve, belül pedig szalma futó lángjával kiegészítve, készen várják az ujlakokat. A rajzáshoz való minden készülletünk és eszközünk teljes rendben legyen. Reggeli 8—9 órától délutáni 3—4 óráig jól vigyázzunk, mert ezen idő alatt szokott történni a rajzás. Az idejében elkészített kasokat a raj kiindulásakor még egyszer futó lánggal kiegészítjük, nehogy abban pók, pókháló vagy valami más alkalmatlan és káros p. o lép-pile tojása vagy báb maradjon és mikor a kas kihült, mézes, vagy sós vízzel — ámbár tapasztalás szerint a tej legjobb — belsejét befecskenedezük és a rajt befogjuk. A rajzolt kasokat szigorúan számon tartjuk, hogy azután 7—9 napra a másod rajokat is bizton várhatunk. Ha az idő alkalmas — kellő meleg, közben esővel, — nem is marad a második raj tovább benn. Harmad-

negyed rajokat egyesíteniük kell, vagy visszavernünk az anyakashoz; összeszállított rajokat jobb, ha nem osztjuk szét. A Dzierzon-Berlepsch új kaptárokat e hónapban népesítjük be rajokkal. A mely kasok előtt szakál- alakban több napon át hever a raj, ha meg vagyunk győződve, hogy ott mar új királynépetek vannak lerakva, vagy már épen beholtzott enémű sejték: — az, mint erőszakolt raj, üres kaptárba atdobolandó vagy lelopózkodandó. Gyenge kasainkat, úgy deltájt, néhány percze nagyon népesekkel való megcserélés által népesítjük meg.

Erdészet. Fő h a s z n á l a t. A múlt havi teendőknél kívül a leszállított faanyag átadása képezi az erdész feladatát és ott, hol hasított áruk készítettnek, ezeknek elkészítése szorgalmazandó. A m e l l é k h a s z n á l a t a faszedésre, levetetésre, a cserkőreg készítésére terjed ki. Erdő m i v e l é s. A magas hegyeken az értékek befejezendők. Az e r d ő v é d e l e m a legteljes ellenőrzésére, a vesszőlopás megakadályozására és az erdőszelek gyakori bejárására terjed ki; ott, hol a szürovar pusztításaitól lehet tartani, a szükséges óvintézkedések megteendőek és fenntartandók. A v a d á s z a t az őzbakra szorítkozik.

A gernyeszei váltógazdaságról.

Erdély egyik kies völgyében, Maros-Vásárhely és Szászrégen között, a Marosfolyó balpartján fekszik Gernyeszeg. Nem tartom érdektelennek az itteni váltógazdasági rendszert az „Erdélyi Gazda“ t. olvasó közönsége előtt röviden ismertetni. Oly rendszer ez, mely a mezőgazdasági tudomány-előhaladásában híven hódol a földmívelési vegytan vívmányainak. Magába foglalja a gabona- és takarmánynövények termesztése közötti közép-arányt és pontosan követvén a helyes agricultura józan szabályait, tart 100 darab jó ló és szarvasmarhát és nem ismer szűk termést.

A birtok 1000 hold; ebből	
2 váltóban van szántó	247 hold.
1 legelő váltóban	50 „
Csikós kert	30 „
Természetes rét	173 „
Szálerdő 50 táblában	500 „
összesen	1000 hold.

Hetes váltó táblái.

Év-szám	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
1879	*Ugar	Őszi rozs	Tengeri	Lóhere	Lóhere	Búza	Repce
1880	Őszi repce	*Ugar	Rozs	Tengeri	Lóhere	Lóhere	Buza
1881	Őszi búza	Repce	*Ugar	Rozs	Tengeri	Lóhere	Lóhere
1882	Lóhere	Búza	Repce	*Ugar	Rozs	Tengeri	Lóhere
1883	Lóhere	Lóhere	Búza	Repce	*Ugar	Rozs	Tengeri
1884	Tengeri	Lóhere	Lóhere	Búza	Repce	*Ugar	Rozs
1885	Őszi rozs	Tengeri	Lóhere	Lóhere	Búza	Repce	*

A táblák 25 holdasok, egymástól gyepes úttal s néhol a víz levezetéséért sáncokkal vannak elválasztva.

A *-gal jelelt táblák teljes trágyázásban részesülnek. Hét év alatt minden tábla egyszer egész trágyát kap s ezzel terem egy keresk-delmi növényt, két évben kalászos gabonát, két évben mesterséges takarmányt, egy évben kapás növényt. Megjegyzendő, hogy midőn a tél a trágyázást lehetővé teszi, ilyenkor a trágyás ugarról zabos bükkönyben kitünő zöld ta-

karmányt kaszálunk, mielőtt a repcevetés ideje angustus végén bekövetkeznék. A táblák a folytonos termés mellett is folytonosan jó erőben vannak. A hetedik évben lejáró turnus új trágyával újra kezdődik.

Hasonló alapelvekre van fektetve az alábbi 12 táblás luczernás váltó.

I.	II.	III.	VI.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Évszám
*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	1879
luczerna	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	1880
luczerna	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	1881
luczerna	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	1882
luczerna	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	1883
luczerna	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	1884
tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	1885
tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	1886
rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	árpa magbükköny	1887
$\frac{1}{2}$ árpa $\frac{1}{2}$ magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	csalamádé	1888
csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	zab	1889
zab	csalamádé	árpa magbükköny	rozs	tengeri	tengeri	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	lucz.	*répa	1890

A luczernás váltó táblái 6—6 holdasok 1600 □ ölével számítva. Itt már — a mint látható is — a táblák egyszeri trágyával különböző növényeket 12 évig teremnek, a nélkül, hogy a talaj termőképessége kiszaroltatnék.

A közötti forgásvetések s általában a váltógazdasági rendszerek indoklásául azoknak a gyakorlat által is igazolt

elméletére vonatkozólag, helyén tartom e lapok szűk teréhez mértén a következőket közölni:

Az éghajlathoz, talajhoz s a viszonyokhoz czélszerűen megválasztott forgásvetés nyújtja a gazdának azon módot, mely szerint a talajban levő tápanyagokat a mivelés alatti növények elegendő mennyiség és jó minőségbeni termesztése által a leg-

ezélszerűbben felhasználhatja, adóköteles birtokát a legjövődelmézőbbben kezelheti, a nélkül, hogy földjét a további termésre képtelenné tenné.

És Wolff E. tanár szerint „a földmivélés közönséges viszonyai között a legelőnyösebb forgásvetés határozottan az, mely a legkevesebb trágya alkalmazása mellett az emberi és állati szervezet táplálására és fönntartására fordítható legtöbb növényi anyagot szolgáltatja.“*)

A váltógazdaság alapjának tanulmányozásánál feltűnik, hogy a különböző mivélés alatti növények csaknem mind ugyanazon tápanyagokat kívánják, csak hogy igen egyenetlen mennyiségben; egyik növény több villósavanyt, egyik több kálit, egyik több kavasavat vagy meszet kíván, mint a másik. Bámulatra méltó, miképpen dolgozzák föl a különböző növények a földből és légből nyert táplálékukat. Mennyi átalakulás eredetileg mind ugyanazon anyagokból.

Ha valamely növény a földben levő tápanyagokból bizonyos idő alatt sokat föl szívott és ha ezen növény után egy más következik, mely szintén ugyanazon tápanyagokat kívánna, igen természetes, hogy ez utóbbi nem tenyészhet kellőleg, míg az előbbi által elvont tápszereket mesterségesen pihentetéssel, ugar által vagy trágyaanyagokkal vissza nem pótoljuk. Ha a hiányzó tápszerek nem mesterséges úton pótolhatók vissza, ez esetben időt kell adni a talajnak, hogy hiányzó alkotórészeit visszanyerje; ezen idő alatt azonban lehet rajta más oly növényeket termesztetni, melyek más föl tápszereket kívánnak, mint a megelőző növény és így azon időt is meg lehet nyerni, mely a tiszta ugarral el szokott veszni. Míg az ugarrendszernél a föld és idő $\frac{1}{3}$ -da használatlanul marad, addig a váltógazdasági rendszernél idő és talaj szünetlenül termelésre van fordítva.

A váltógazdasági forgásvetéshez különböző igényű növényeket választunk és olyanokat illesztünk be, melyek gondos talajporhanyitást kívánván, ez által a föld elmállása és élellyel való vegyülése éppen oly annyira elősegítetik, mint a tiszta ugarnál. A kulturnövények változtatásánál tehát nemcsak az egyes növény tápszerének különféleségére, hanem főleg arra kell tekintettel lennünk, hogy a termőtalaj oly szorgalommal legyen megmivélve, miszerint az elmállásnál napsugarak és levegői élellyel minél több porszem találkozhassék. Ez ad sikert a földmivélésre és kezeséget a jó termésre.

Egy váltógazdaság beállításánál és rendezésénél nagy figyelemmel kell lenni a földmivélés egyensúlyának szabályaira. Legelőbb is számbaveendő, hogy a birtokban mennyi a természetes rét, e mellé szalmás, kapás és takarmánynövények számára annyi földet kell beosztani, a mennyi éppen elegendő a viszonyokhoz és a kitűzött célhoz mérve és a mennyit a turnusban táblánként rendre minden évben képes a gazda megtrágyázni.

Hogy a föld folytonos termésben tartása mellett az alkalmazott trágya minél tovább hatással legyen, legelőbb a friss trágya után oly növényeket vetünk, melyek szerves termékeik képződésére sok légenyt kívánnak, azután szalmás gabonát vagy más keményítő és cukor-képző növényt s a szalmás

gabnafélék közé igen czélszerű zöldbén kaszálható takarmánynövényeket beillesztetni, mely utóbbiak levélhulladék és gyökérmagradványaikban sok talajjavító részecskét hagynak hátra, ugy szintén igen alkalmasok a legből táplálkozó leveles növények beillesztése, mennyiben ezek nem szívják oly erősen a talajt.

A kulturnövények ismerete megtanít arra, hogy melyik növény diszlik jól a másik nyomán, melyik kíván tömött, melyik laza talajt és a váltógazdaságnál ezeket mind tekintetbe kell venni. A talaj czélszerű kiaknázását ugy lehet eszközölni, ha abban rendre sekélyen, középmélyen és mélyen gyökerező növényeket mivélünk.

Továbbá figyelemben tartandó a forgásvetés növényeinél azoknak tenyészési ereje is. A legkényesebb és leggyöngébb szívó gyökerű növények leginkább megkívánják, hogy a talajban a föloldott tápanyagot könnyen megkapják. Ez igény azonban annál inkább kevesbül, minél nagyobb beszívó erőt mutat valamely növény.

Ezek röviden a váltógazdasági forgásvetés főszabályai.

A fennebbieken kívül szintén elhatározó befolyással bírnak: az éghajlat, fekvés, birtokviszony, főleg a tagosítás, hogy a birtok ne legyen erősen elaprózva, legyen terümentes s lehetőleg olyan, hogy a természetű növények külfömség nélkül teremhessenek benne, hogy a gazda mindenesetre birjon kellő fokú értelmiséggel és hogy a gazdaságnál ne hiányozzék a szükséges olesó munkaerő.

Ha meg vannak ezen előfeltételek, akkor határozottan ki lehet mondani, hogy a váltógazdaság minden más gazdasági rendszerek között a legjobb, a legjövődelmézőbb; mert csakis ezen rendszerrel képes a gazda az ő viszonyainak leginkább megfelelő növényeket választani, a trágyát teljes értékében kellően értékesíteni, az év különböző szakáiban a munkaerőt egyenlően fölhasználni s előnyösen mivel növények választása mellett csakis e rendszerrel lehet egyesíteni a legdrágább piaci terményeket a legolcsóbb és mégis legjobb takarmánynövények termesztésével s ez által a legjobb, legtöbb marhatartásra is képes lévén, a legtöbb trágyanyagot termelni és mindezeknek összesítése végeredményében a legnagyobb bevételt a lehető legecsekélyebb költséggel eszközölni, ugy, hogy ennél a szántóföld bármily másféle használata is biztosabb, nagyobb tiszta nyeresémet alig nyújthat.

G. S.

Megjegyzések a „Vasárnapi ismétlő tanítás gazdasági szempontból” című közleményre.

II.

A mezei gazdaság mindenütt a művelt országokban a népek élelmi fenntartására, iparra és kereskedelemre nézve mindenkifelett legelső és legfőbb tényező, annak virágzása feltételezi a többi, a jólétet és vagyont.

Ezen elvvel összhangzatban említi G. S. ur is a sokszor idézett cikkben, hogy az emberi társadalomra és államokra nézve a legnélkülözhetetlenebb üzlet: a mezei gazdaság, az alsó néposztály kezében van és miután a földmivélő osztálynak

*) Wolff: Ackerbau. Lipse 1856. Lap 1016.

nevelése végtelenül elhanyagolva van, azon meggyőződésre kell jönnünk, hogy e bajon segíteni kell és lehet is, még pedig az által, ha a községi népiskolákban a vasárnaponkénti iskolák életbe léptetnek.

Erre nézve — ugymond továbbá a cikk — két fontos tényező lenne szükséges.

Először a magas kormány erélyes intézkedése a különböző vallásfelekezetekhez és az összes közigazgatáshoz.

Midőn — mondja G. S. ur — az ujonczállítás, adóbejárat és más az állam szervezetében levő sokféle szövevényes ügy elintézésére oly szigorú rendszabályok állanak fenn és pontosan végrehajthatók, ugyanakkor a lelkesítő kar, tanfelügyelők és szolgabírák miért ne gondoskodhatnának arról is, hogy a vasárnapi iskoláztatások felállítassanak és pontosan megtartassanak. Ha — ugymond továbbá a cikk — a nép terheinek szigorúak vagyunk, erélyeseknek kell lennünk annak javára is. E szerint első sorban s közvetve, az állam érdekében szigorúan kellene felvigyázni arra, hogy a 12—14 éves növendékek vasárnaponként tovább is iskolába járjanak egy-egy órára, (az ilyen előadások meghallgatása talán a felnőtteknek sem ártana,) hogy a természet-tudományokban ismeretet szerezve, az oly végtelenül szükséges gazdasági szakképzettségben oktatást nyerjenek. És pedig, hogy a földmives ifjuság a jövő élet-hivatásnak megfelelőleg képeztesse, képezni kellene azt a gazdaság különböző ágaiban az állat, méh- esetleg a selyem-tenyésztésben, növény- és gyümölcs-termesztésben és borvidéken a szőlőmivelésben.

Ime rövidre vonva azon üdvös javaslatoknak sorozata, melyek hivatva vannak végtelenül parlagon levő mezei gazdaságunknak lendületet, talán valamikor felvirágzást is nyújtani.

Gazdasági misériánk orvoslására G. S. ur cikke szerint a második fontos tényező volna, hogy a néptanítóknak a vasárnapi iskoláztatásnál köteleességükké tétessék a gazdasági tanítás. És ha a jelenlegi tanítók nem bírnának ilyen ismeretekkel, a közoktatási ministeriumnak csak egy szavába kerülne, hogy a tanító-képezdeknél a tanfolyamba felvétessék egy kis toldalék, mely szerint a jövődöbéli néptanítóknak a gazdaságtal és ezzel összefüggő földisméből, földmivelési vegytanból, állattenyésztésből rendes előadások tartassanak.

Azért közöltük az érdekes cikk e két tételét hitebben és bővebben, hogy annak fontossága és életrevalósága annál inkább kitűnjék és a közlő intenciójának iránya tisztán látható legyen.

Ime tehát azon módoknak elősorolása, mely a népoktatást gazdasági szempontból a gazdaság terén — úgy szólva — költség nélkül könnyűvé és lehetővé teszi, csak elfogadni és követni kell azt.

Azt javasolja még G. S. ur, hogy a közoktatási ministeriumnak az országos gazdasági egyesületekkel egy-értelmű pályázat útján kell a vasárnapi iskolák számára népszerű és könnyen érthető gazdasági könyveket szerkesztetni.

Ezen eszme létesülését és életbeléptetését is csak hasznosnak és szükségesnek lehet mondani, a melyhez még azon észrevételt kívánjuk csatolni, miként ilyen könyvek már feles-

számmal (? Szerk.) léteznek a magyar irodalomban is és e tekintetben nem tudjuk elég melegen ajánlani jeles gyümölcsész és még jelesebb borásznak, néhai dr. Entz Ferencz 1866-ban „Ujabbkori magyar gazda“ cím alatt kiadott nagyon kitűnő becses munkáját, mely a jelen idő- és körülményekhez illesztve, alakítva és az erdélyi viszonyokhoz alkalmazva még mindig nagyon hasznos népszerű tan- és olvasókönyv lenne.

Vége miután a cikk a fenn elmondott javaslatokat a felsőbb helyen minél hamarabb és erélyesebben életbeléptetni kéri és sürgeti: példaként még megemlíti, hogy Ausztriában a vasárnapi községbeli gazdasági iskolák már 10 évtől fogva életbe vannak léptetve s a legjobb eredményt mutatja mindenütt; azon néptanítókat pedig, kik magukat a gazdasági oktatásban kitűntették, 100—100 frittal jutalmazták. A cikk e szavakkal végződik: miszerint „igy lenne az nálunk is, ha a hazafias gazdasági egyletek s a földmivelési ministerium az oly néptanítókat, kik magukat kitűntetik, pénzbeli jutalomban részesítené.“

És ezzel befejezvé a jeles cikk ismertetését és bonczolását, szükségesnek láttuk utóhangul még egy néhány szót ez alkalommal elmondani.

A társadalomban és annak intézményeiben annyi ellentétes vagy legalább a főczélt szem előtt nem tartó eljárásokat, intézkedéseket látunk, hogy csak midőn azokról behatóbban kezdünk gondolkozni, látjuk, hogy mennyire téves és nem célra vezető az út, mely követetik.

Furcsa, fonyak és a szükségeket igazán nem ismerő fel-fogás az, talán másoknál is, de különösen nálunk, hogy a míg a serdülő gyermekeket annyi mindenfélére tanítják, addig arra, a mire az egész életben legnagyobb szüksége van, a mi élete pályáját, önfenntartását, jólétét feltételezi és eszközli, arra senki sem tanítja, hanem felnő pályájának és az őtet környező tárgyaknak, dolgoknak ismerete nélkül, mint az erdő közepében vadon felnőtt esemete az idő szeszélye szerint termi az ő fanyar, haszontalan gyümölcseit.

Vajon nem nagyobb vagy legalább is akkora szüksége van-e a mezei gazdává serdülő gyermeknek egy kis, bár elemi gazdasági tan elsajátítására, mint a kátera, történelemre és földrajzra? Azt hisszük, hogy azon gyermeknek, ha azt akarjuk, hogy az a hazának és társadalomának hasznos polgárává válhassék, az elsőben ép úgy, mint az utóbbiakban egyformán kell kiképeztetnie.

Ugyanazért találtuk szükségesnek és sürgősnek G. S. urnak e tárgyban tett közleményét feleleveníteni és az intéző köröknek, ha az figyelmüket elkerülte volna, emlékezetbe hozni és arra egész tevékenységüket legmelegebben és legnagyobb mértékben felhívni.

Bár ez igénytelen szó ne volna, annyi sok másokéhoz hasonlóan, a pusztában elhangzó. —

Szenkowich Márton.

Minő viszonyok között ajánlható a juhtenyésztés vagy tartás?

A juhtenyésztés a spanyol vagy merino juhok behozatala óta egyike lett a mezőgazdasági üzlet legfontosabb és legjö-

vedelmezőbb ágainak. Azonban gyapjunk újabb időben a külföldi, nevezetesen az ausztráliai gyapjában hatalmas versenytársra akadván, gazdáink a finomabb gyapjut termelő juhok tenyésztéséről mindinkább kezdenek a fésűs gyapju- és húsjuhok tenyésztésére áttérni. Kiseb, ugynevezett paraszt gazdaságokban a húsjuh van helyén; míg ellenben a gyapju juhok tartása, melyek már természetüknél fogva a legelőre utalvák, nagyobb gazdaságokban, uradalmakban czélszerűbb.

A sokoldalú haszon miatt, mit a juhgyapjában, husban, zsírban, bőrben és trágyában szolgáltat, a juhtenyésztés ott, hol arra a viszonyok kedvezők, a gazdaság emelésére kiválóan alkalmas, és tisztajövedelmét nem egy birtokos főleg a juhtartásnak köszönheti. Juhtartás mellett sok növény használható lesz, melynek értéke különben veszendőbe menne. A juhok ezenkívül a gyomok kevesbitésére is hathatósan befolyhatnak és ha lazatalaju rétek- vagy szántóföldekre (vetésekre) hajtjuk őket, ez által azok tömörsége és kötöttsége jelentékenyen fokoztatik.

Azonban mielőtt valaki magát a juhtenyésztésre vagy tartásra végképpen elhatározná, jó eleve fontolóra kell vennie a körülményeket, melyek arra kedvező vagy kedvezőtlen befolyást gyakorolhatnak; nehogy később akkor legyen kénytelen vele fölthagyni, midőn e téren tapasztalatait érzékeny veszteségek által már jó drágán megfizette.

E nem csekély fontosságú kérdésben általában irányadóul szolgálhatnak e következők:

1. A juhtenyésztés és tartás, főleg a gyapjujuhászat, kifizeti magát terjedelmesebb birtoktesteken, hol nagyobb területek vannak, melyek nehezen vagy éppenséggel nem művelhetők lévén, alkalmas juhlegelőül szolgálhatnak.

2. Gyapju juhászat csak oly vidéken üzhető előnyvel, hol egészséges száraz legelők vannak. E mellett a talaj tulajdonsága és különösen annak dombos vagy sík fekvése is tekintetbe jő. Hajlott fölületű talajon, hol a víznek állandó lefolyása van, a juhok egészségesek maradnak; ellenben vizenyős legelőkön a nyáját minduntalan különféle betegségek tizedelik, sőt néha az egész nyáj is elpusztul.

A legelő minőségétől függ, hogy tenyész juhászat anyajuhokkal és fölneveléssel, vagy csupán ürütartás előnyösebb-e; mely utóbbi esetben az ürük bizonyos korban vásároltatnak, s később ismét eladatnak. Ha egészséges legelővel rendelkezünk, mely a juhokat folyvást egyenletesen és jól táplálni képes és ha jó téli takarmányban nincs hiány ez esetben a tenyészjuhászat a juhtartásnak elébe teendő. Ha ellenben legelőnk egészségtelen, mely az anyajuhoknak és a báránynevelés czéljaira nem alkalmas, vagy szeszmoslékot akarunk etetni, vagy végre a legelőnek bővében vagyunk: akkor az ürütartás ajánlatosb.

3. Helyén van a juhtenyésztés meleg és mérsékelt égaltalatt, hol a legeltetést jókor tavasszal megkezdeni s késő ősszig vagy még tovább is folytatni lehet. Ellenben zord vidékeken, hol a téli takarmány drága, a juhtenyésztés nem sok hasznot hajt; mert ott rendszeren csak néhány nyári hónapban, tehát igen rövid ideig, lehet legeltetni.

4. A finom gyapjas juhok, mint már fentebb is említve volt, csak nagyobb birtokokra valók, hol azok a szükséges

ápolásban és gondozásban részesíthetők. Kiseb, szétdarabolt gazdaságokban, zord vidékeken, vagy ott, hol a legelők távoli fekvése miatt a juhokkal naponként fásasztó utakat kell tétetni, inkább sűrű gyapjas basztardjuhok, oly gazdaságokban pedig, hol kénytelenek vagyunk a juhokat az akolban takarmányozni, az angol húsjuhok alkalmasak.

5. A juhtenyésztésből csak ott lehet hasznot várni, hol a juhok egész nyáron át bőséges és egyenletes táplálásban részesülhetnek, és nincsenek annak kitéve, hogy takarmány dolgában majd bőségnek örvendjenek, majd pedig szükségét szenvedjenek.

Erdélyi Károly.

Az Országos Erdészeti-Egyesület f. évi közgyűlésén tárgyalandó szakkérdések.

I. Mely üzemmódok lehetnek legczélszerűbbek a magyar síkföldön, melyek vannak ott gyakorlatban és milyen eredményvel. A magyar alföld legelőin és gazdasági tagjai körül tömör erdők, fasorok avagy facsoportok telepítése lehet-e czélszerűbb?

II. Azon öreg tölgyerdőknél, melyeknek a birtokos igényeihez képest rendeltetésök makkot és gubacsot teremni, egész területükön folytonos legeltetést engedni s melyeknél a fahasznalat csak az elhaló fákra szorítkozik, mily módon lenne a felújítás legczélszerűbben és legkevesebb költséggel eszközölendő s mely módok vezettek eddig jó sikerre?

III. Mennyiben lehet indokolt hazánkban az utóbbi években fokozódó mértékben terjedt cserkéreg-termelés, illetőleg az erdőbirtokosoknál tapasztalt azon nagy hajlandóság, mely a tölgyeseknek ezen üzemmódra való berendezését óhajtja, és mily tapasztalatok szerezettek a tölgy- és luczkéreg termelése és értékesítése körül és az észlelt hátrányok vagy hiányok mely úton lennének elháríthatók?

IV. Érdekében áll-e a hazai erdőbirtokosoknak a házi ipar ügyének felkarolása és fejlesztése s ha igen: melyek azon iparágak, melyek erdészeti szempontból, hazánban létalappal bírnak és támogatandók és ehez képest a meghonosítani ajánlott iparágak mi módon lennének létesítendőek és fejlesztendőek?

V. A magán uradalmak erdő- és mezőgazdasági számvitelének egymástól való elkülönítése körül a lefolyt közelebbi 10 év alatt mily eredmények lettek elérve és minő tapasztalatok szerezettek?

VI. Mi okozza a virágos kőrisnek (*Fraxinus ornus*) a Bakony vidékén héjszáradás alakjában fellépő betegségét s mennyiben lehetne ez elhárítható?

Helyreigazítás.

Lapunk mult (21-ik) számában két sajtóhiba fordul elő „A megnyílás” című cikkben; a második hasábjában alulról 2-ik sorban Phosphor-oldat helyett Villat-oldat, fennebb a 9-ik sorban szarufészek helyett szarurészek olvasandó.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Hátszeg vidéke, május 30-án 1879.

Egész május hava, hasonlóan aprilhoz, hideg boros nedves napokkal járt le; a török buzavetésnek is vége. Tavaszai vetéseink nem kielégítőek, az ősziék közül a buza több helyen megrozsdázott, a rozs átaában ritka. Állataink egészségesek — a méhek kezdenek rajzani, mert elég népessékké lettek a sok bennülés miatt. A gabona ára a Hátszegi piacon is lassu emelkedésnek indult, napszám ára 30—40 kr. koszt nélkül.

Fábrí József.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, máj. 24—máj 31-ig. 1879.

Buza folytonosan szilárd, 20—25 áremelkedéssel, forgalom 80,000 metermázsa, ár 10·30 frt.

Rozs szintén szilárd, forgalom 2000 metermázsa ár 6·50 frt.

Árpa változatlan, forgalom 4000 metermázsa, ár: takarmányárpa 5·25 frt, seres árpa — frt.

Zab változatlan, forgalom 3000 metermázsa, ár — frt.

Törökbuza élénk üzlet, forgalom 8000 metermázsa, ár 5·50 frt.

Repcze lanyha, ár 13·12 frt.

Gyapju nem elég élénk üzlet; eladatott 40 metermázsa finom posztógyapju 130—132 frt, 50 metermázsa középfinom egy nyireltű gyapju 82—83 frt, 50 metermázsa timár-gyapju zigaja 46—47 frt. (Árak per 56 klg.)

Gabonaárak:

minimum és maximum Budapest május 31 | Bécs május 31.

Buza	8 60—10·45 frt	7 60—11·50 frt
Rozs	6·35—6·50 frt	7 10—7 60 frt
Árpa takarmány	5 15—5 35 frt	5 00—5 60 frt
Árpa szeszfőzésre	5 90—6 90 frt	— — —
Árpa seres	— — — frt	6 70—7 50 frt
Zab	5 55—5 75 frt	5 95—7 00 frt
Repcze	— — — frt	13 25—14 00 frt
Törökbuza	5 05—5 20 frt	5 70—6 30 frt

Budapesti marhavásár május hó 29-én. Összes felhajtás 1592 darab nagy- és 594 darab apró marha. Ebből eladatott: 41 drb. bika, 720 drb. ökör, 638 drb. vágó tehén, 140 drb. fejős tehén, 63 drb. bival, 496 drb. borju, 98 drb. bárány. — Árak: bika darabonként 70—150 frt, ökör páronként 180—390 frt, vágó tehén páronként 160—240 frt, fejős tehén darabonként 80—190 frt, bival páronként 140—270 frt, borju darabonként 7—22 frt, bárány páronként 4—6 frt. Husarak 100 kilonként: ökörhus 48—51 frt, tehénhus 47—50 1/2 frt, borjubus 46—60 frt, bivalhus 43—47 frt.

Bécsi marhavásár május hó 26-án. Összes felhajtás 4244 darab és pedig 1506 drb. magyar, 2414 drb. lengyel és 304 drb. német fajta, melyből 4065 drb. ökör, 85 drb. tehén, 74 drb. bika és — drb. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 47—54 frt, lengyel 47—53 frt, német 50—54 frt, tehén 46—48 frt, bika 46—50 frt, bival — frt. Lában darabonként 110—225 frtot fizettek.

Kobányai sertésvásár május 30-án: (Az első magyar sertésbizalmi részvénytársaság jelentése) A kivitelben beállott gyors szünet, a lanyha bécsi vásár, a tetemes felhajtások és a tengeri árak emelkedése érzékeny nyomást gyakoroltak az üzletre, miért is a tulajdonosoknak klgként 1—2 krral olcsóbban kellett eladni.

Egyidejűleg tudomásra adjuk azon örömdetes tényt, hogy azon társulat, mely már több kísérletet tett beszózott sertésus kivitelével, e cselra már réghben megkezdettt szükséges előkészületeit végre befejezte és most már azon helyzetben van, a sertésus kivitelét nagyobb mértékben eszközölni. E végre mostantól kezdve ily cselnek megfelelő hus-fajsértések vétetnek. Ily fajok tulajdonosai sziveskedjenek az eladásra nézve egyenesen a gyárhoz (Kobánya, uri utca) fordulni, esetleg mi is mindenkor szivesen adunk értesítést.

Jegyzett árak: magyar sertés nehéz 36 kr, könnyebb 37 1/2—40 kr. Vidéki sertés — kr, szerbiai makkolt 36 — 37 1/2 kr., oláh 36 — 37 1/2 kr., süldő — — — kr., netto súly kgrként. Állomány: május 23-ról maradt 82960 drb. Felhajtattott: Alföldről hizott — drb., kövér 5180 drb., sovány 1500 drb., Erdélyből 40 drb., Szerbiából 2320 drb., Oláhországból 620 drb., vidéki felhajtás 280 drb., magyar államvasuttal 730 drb., összesen 93,630 darab Elhajtattott: Fel-földre 440 drb., Bécsbe (mult heten 910 drb.) 3480 drb., Prágába 460 drb., Bodenbach felé 180 drb., Ruttek felé 120 drb., Mainz és Stuttgart felé 190 drb., budapesti fogyasztás 3110 drb., kültelki fogyasztás 80 drb., összesen 8060 drb. Marad állomány 85570 drb. A részvénytársaságokban 15800 drb. van elhelyezve.

Disznoszir lanyha; készáru hordóval együtt 46 1/2—47 frt, junius-julius havi kötésben hordó nélkül 44 25—44 75 frt.

Szalonna gyenge üzlet; vidéki szalonna 39—41 frt, városi áru 41 1/2—43 frt, füstölt szalonna 47—48 forint.

Bécsi vásár május 27. Felhajtva volt 3081 drb., üzlet lanyha, árak csökkenők; nehéz 36—37 frt, könnyebbek 32—35 frt, süldők és lengyelek 30—40 frton keltek el 100 klg. elősúly.

Dresdai vásár május 26. A piacon 482 drb. vidéki és 258 drb. magyar sertés volt, az első 46 fil., utóbbiak 46 fil. érték el 1/2 klg. Eladatlanul maradt 181 drb. magy. sertés.

Berlini vásár május 19. Felhajtás 6887 drb. Üzlet nagyon lanyha, magyar sertés tekintetbe sem vétetett, vidéki sertés 38—41 mk., oroszok 34—36 mk. 100 klg-ként.

Bécsi sertésvásár május 27-én. Összes felhajtás 3801 darab és pedig 1004 drb. nehéz, 994 drb. középnehéz és 1799 drb. süldő; melyből 904 drb. magyar, 1799 drb. orosz-lengyel, 984 drb. szerb és 114 drb. oláh fajta. Árak 100 kilonként: nehéz 36—37 frt, középnehéz 32—35 frt, süldő 30—40 frt, szalonna és zsir 47—51 1/2 frt. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölk.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

(2.) (22—52.)

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda.“

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. sajtóház.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

(1.)

Figyelmeztetés.

(22—52.)

A jégüzle' ideje közeledtével felhívjuk a birtokos osztály becses figyelmét azon — eddigelé egy biztosító társaság által sem nyújtott — megközelítő előnyökre, melyeket társaságunk biztosító feleinknek felajánl.

Ugyanis azon felek, a kik várható kalászos terményeiket (a repce kivételével) május hó 10-ke előtt biztosítják, minekutánna azon esetre, ha május 25-ig bezárólag biztosított vetéseiket fagy rongálná a fagy által megrongált vetések biztosított értéke után a díjakat visszakapják és a fagy által meg nem rongált termés értéke továbbra is érvényben fenntartatik; szükséges azonban, hogy a fagy által okozott kár és annak mennyisége azonnal bejelentessék, hogy a díjvisszatérítést függelék által rendezhessük. Május 25-ke után jelentett fagy által okozott kár után nem térítetik díj vissza.

Továbbá, hogy társaságunk azon feleket, a kiknek terméseik (dohány és szőlő kivételével) a múlt 1878. évben társaságunknál voltak biztosítva, de kárt nem szenvedtek, a múlt évben fizetett tiszta díj után, ha hasonnemű biztosításukat jelen évben is intézetünknel eszközöztetik, $8\frac{1}{2}\%$ díj engedményben részesíteti, mely összeg, hivatkozással az illető múlt évi kötvény számra, az idej kötvényben lesz leirandó.

Az első magyar általános biztosító társaság kolozsvári főügynöksége.

Piaci árak.

A hoti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
Ára krajczárokban											
Beszterozo		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Décs		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogaras		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gy.-Sz.-Miklós	maj. 27	700	560	400	350	200	350	170	40	—	40
Kolozsvár	maj. 29	500	—	300	—	200	300	200	190	300	46
M.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Szuned		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
N.-Szeben	maj. 30	510	410	320	310	190	290	140	80	300	40
Szegesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S.-Sz.-György	maj. 26	590	550	400	340	230	400	280	150	400	42
Szamosújvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	maj. 29	418	320	297	—	152	220	120	50	240	40
Sz.-Udvarhely	maj. 27	600	400	350	—	250	350	180	50	200	40
Torda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számítottak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül teljesítés szerint akarányos változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél									
	fizetendő forint									
	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24	1-30	1-36	1-42	1-52
$\frac{1}{16}$ v. egész oldal	7	20	31	61	93	120	140	160	180	210
$\frac{1}{16}$ v. fél „	3	10	18	33	48	60	70	80	90	105
$\frac{1}{16}$ v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53
$\frac{1}{16}$ v. nyolczad olda	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27
$\frac{1}{16}$ v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészes engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.